

DODI SMIT

*Zamak
u mom srcu*

Prevela
Dubravka Srećković Divković

Laguna

Naslov originala

Dodie Smith

I CAPTURE THE CASTLE

Copyright © Dodie Smith 1948

Translation Copyright © 2012 za srpsko izdanje, LAGUNA

Zamak u mom srcu



© Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

SADRŽAJ

I DEO

Sveska od šest penija

mart 9

II DEO

Sveska od jednog šilinga

april i maj 91

III DEO

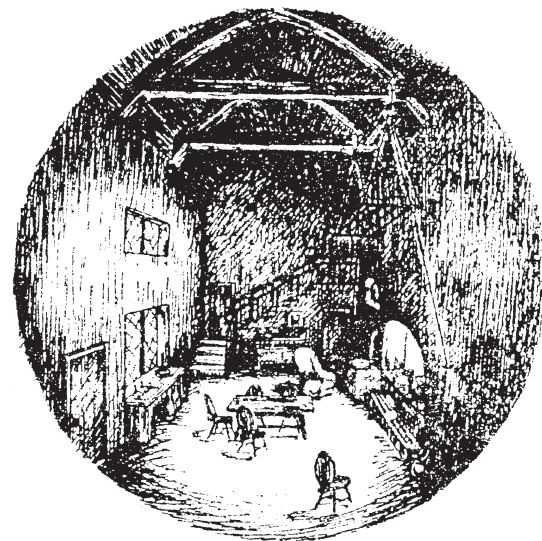
Sveska od dve gvineje

od juna do oktobra 235

O PISCU 427

I DEO

Sveska od šest penija



mart

I

Ovo pišem sedeći u sudoperi. To jest, u njoj su mi noge; ostatak mene je na rebrastoj površini za ceđenje sudova, koju sam tapacirala ćebencetom naše keruše i navlakom za čajnik. Ne mogu reći da mi je istinski udobno, a oseća se i depresivni miris karbolnog sapuna, ali ovo je jedini deo kuhinje gde je ostalo malčice dnevnog videla. A i ustanovila sam da ume biti nadahnuće kad sediš na nekom mestu gde nikad pre nisi sedeo – najlepšu svoju pesmu napisala sam sedeći na pilićarniku. Mada mi čak ni ta pesma nije preterano dobra. Zaključila sam da mi je poezija toliko loša da je više ne smem uopšte pisati.

Kapi s krova bućkaju u bure za kišnicu pored zadnjih vrata. Pogled kroz prozor iznad sudopere izuzetno je sumoran. Iza vlažne bašte u unutrašnjem dvorištu vide se srušene zidine na ivici šanca. Iza šanca, glibave izorane njive protežu se do olovnog neba. Ubeđujem sebe da je sva ova nedavna kišurina dobra za prirodu i da će nam svakog trena proleće jurišem krenuti u susret. Pokušavam da vidim lišće na drveću,

a dvorište ispunjeno suncem. Nažalost, što više zelenila i zlata vidi moje duhovno oko, to sve ispraniji od svake boje izgleda suton.

Teši me kad god odvratim pogled od prozorâ i usmerim ga na kuhinjsku vatru, kraj koje pegla moja sestra Rouz – premda očigledno ne vidi lepo, a biće grehota ako progori svoju jedinu spavaćicu. (Ja imam dve, ali jednoj fali tur.) Rouz izgleda naročito zanosno uz svetlost vatre, zato što je ružičasto-zlatna, vrlo svetloputa i paperjasta. Iako sam prilično oguglala na njen izgled, znam da je lepotica. Ima skoro dva-deset jednu godinu i veoma je ogorčena životom. Ja imam sedamnaest godina, izgledam mlađe, osećam se starije. Nisam lepotica, ali imam donekle skladno lice.

Upravo sam pripomenula Rouz da je naša situacija zaista prilično romantična – dve devojke u ovoj čudnoj i samotnoj kući. Ona je odgovorila da ne vidi ništa romantično u tome što smo zatvorene u oronulu ruševinu okruženu morem blata. Moram priznati da naša kuća nije pametan izbor za život. A ipak, volim je. Sama kuća sagrađena je u vreme Čarlsa II, ali je nakalemljena na zamak iz četrnaestog veka koji je nastradao u Kromvelovoj buni. Čitav naš istočni zid bio je sastavni deo zamka; postoje u njemu dve okrugle kule. Zidana kapija je netaknuta i sa kućom je spaja duži komad starih zidina u punoj visini. A kula Belmot, sve što je ostalo od jednog još starijeg zamka, i sad stoji na svome humu u blizini. Ali neću pokušavati da u potpunosti opišem naš nesvakidašnji dom sve dok ne budem bila sigurna da pred sobom imam više vremena nego sad.

Ovaj dnevnik pišem delom da bih vežbala novostečeno umeće brzopisa, a delom da bih se učila kako se piše roman – nameravam da obuhvatim sve naše likove i ubacim razgovore. Mome stilu trebalo bi da doprinese ako budem hitro beležila,

bez previše premišljanja, pošto su mi dosadašnje priče vrlo krute i nesigurne. Onaj jedini put kad se udostojio da pročita neku od njih, otac je rekao da sam iskombinovala visokoparnost sa očajničkim trudom da budem smešna. Kazao mi je da se opustim i dozvolim rečima da same teku iz mene.

Volela bih da znam kako da reči nateram da same poteku iz oca. Pre mnogo, mnogo godina, napisao je jednu vrlo neobičnu knjigu koja se zove *Jakovljevo rvanje*, mešavinu romana, filozofije i poezije. Postigla je velik uspeh, naročito u Americi, gde je mnogo novca zaradio držeći predavanja o toj knjizi, i činilo se da će, vrlo moguće, postati uistinu veoma važan pisac. Ali on je prestao da piše. Majka je smatrala da je to zbog nečeg što se dogodilo kad sam ja imala oko pet godina.

U to vreme živeli smo u kućici kraj mora. Otac nam se upravo bio pridružio nakon druge turneje predavanja po Americi. Jednog popodneva, dok smo pili čaj u bašti, doživeo je tu nesreću da vrlo burno plane na majku baš kad se spremao da iseče parče torte. Tako je zlokobno zamahao nožem za tortu na nju da je nametljivi sused preskočio baštensku ogradu kako bi intervenisao, i našao se oboren udarcem. Otac je na sudu objasnio da bi ubijanje ženskog čeljadeta našim srebrnim nožem za tortu bilo dugotrajan i mukotrpan posao, te da bi iziskivalo da je testeriša dok ne umre; i dokraja je rasterećen svake sumnje da je nameravao da prekolje majku. Čitav taj slučaj je, izgleda, bio krajnje šašav, i svi osim suseda bili su vrlo vickasti. Ali otac je načinio tu grešku što je ispao vickastiji od sudije, a kako nije bilo ni trunke sumnje da suseda jeste ozbiljno pozledio, dobio je tri meseca zatvora.

Kad je izašao, i dalje je bio isti onaj divni čovek kao i pre – još divniji, pošto mu se narav neizmerno popravila. Ako se to ne računa, meni je izgledao potpuno nepromenjen. Ali Rouz pamti da je već počinjao da postaje nedruštven – tad je

i uzeo zamak u četrdesetogodišnji zakup, izvanredno bora-vište za onog ko želi da bude nedruštven. Nameravao je da počne novu knjigu čim se ovde odomaćimo. Ali vreme je prolazilo, a ništa se nije dešavalo, i na kraju smo shvatili da je odustao čak i od pokušaja da piše – godinama već odbija i da raspravlja o samoj toj mogućnosti. Dane pretežno provodi u stražarskoj odaji nad kapijom, koja je zimi led ledeni jer u njoj nema kamina; grbi se nad običnom naftaricom. Koliko je nama poznato, ne radi ništa drugo sem što čita detektivske romane iz seoske biblioteke. Donosi mu ih gospođica Marsi, bibliotekarka i upravnica škole. Silno ga poštuje i veli da je „u njegovu dušu prodrlo gvožđe“.

Lično, ne vidim da bi gvožđe preterano duboko prodrlo nekome u dušu za svega tri meseca u zatvoru – u svakom slučaju ne ako čovek poseduje takvu životnu snagu kakvu je posedovao otac; a činilo se da mu je čitavo izobilje životne snage preostalo i kad su ga pustili. Ali ona je sad iščezla, a njegova nedruštvenost razrasla se maltene u bolest – često mi se čini da najradije ne bi sretao ni vlastite ukućane. Nestala je sva njegova urođena veselost. Povremeno glumi lažnu razdraganost zbog koje mi je neprijatno, ali obično je ili natmuren, ili razdražljiv – mislim da bi mi bilo milije kad bi planuo kao što je nekad znao. Ah, siroti otac, zaista je za svako žaljenje. Ali mogao bi makar da malčice poradi po bašti. Svesna sam da ovo nije poštena slika o njemu. Njega moram obuhvatiti kasnije.

Majka je umrla pre osam godina, iz savršeno prirodnih uzroka. Mislim da je morala biti nenametljiva osoba, jer na nju čuvam tek najmaglovitiju uspomenu, a uglavnom imam izvršno pamćenje. (Odlično se sećam incidenta s nožem za tortu – palog komšiju udarila sam svojim drvenim ašovčetom. Otac je stalno govorio kako mu je to donelo još mesec pride.)

Pre tri godine (ili pre četiri? – znam da je jedini oče-v napad društvenosti bio 1931) predstavljena nam je naša maćeha. *Jesmo* se iznenadile. Ona je čuveni slikarski model i tvrdi da joj je Topaz kršteno ime – mada, čak i ako je to tačno, nema tog zakona koji bi ženu naterao da zadrži takvo ime. Veoma je lepa, s gustom i ogromnom kosom, tako svetlom da je maltene bela, i ima krajnje neuobičajeno bledu put. Ne šminka se, čak ni puder ne koristi. U *Tejt galeriji* nalaze se dve njene slike: jednu je radio Makmoris, zove se *Topaz u žadu*, i na njoj ima veličanstvenu ogrlicu od žada; drugu je radio H. Dž. Alardi, i tu je prikazana gola na starom divanu od konjske strune, za koji kaže da ju je strašno bockao. Ova se zove *Kompozicija*; no kako ju je Alardi naslikao još bleđu nego što jeste, bolje bi joj pristajao naziv *Dekompozicija*.

U stvari, nema ničeg nezdravog u Topazinom bledilu; prosto deluje kao pripadnik neke nove rase. Ima vrlo dubok glas – to jest, namerno tako govori; to joj je sastavni deo umetničke poze, u koju spadaju i slikanje i sviranje na lauti. Ali njena dobrota je savršeno autentična, a isto tako i kivanje. Veoma mi je, veoma draga – lepo je što sam ovo napisala baš u trenutku kad se pojavila na kuhinjskim stepenicama. Ima na sebi svoju prastaru narandžastu haljinu za čaj. Svetla, prava kosa joj se sliva niz leđa sve do struka. Zastala je na najgornjoj stepenici i izgovorila: „Ah, devojke...“ – sa po tri baršunasta gibanja glasa u svakoj reči.

Sad sedi na čeličnom tronožnom podmetaču i džara vatru. Pod rumenom svetlošću deluje običnije, ali veoma ljupko. Dvadeset devet joj je godina i pre oca je imala dva muža (nikad neće mnogo da nam priča o njima), ali i dalje izgleda izvanredno mlado. Možda zato što joj je izraz lica tako prazan.

Kuhinja sad izgleda veoma divno. Svetlost vatre ravno-merno sja kroz rešetke i kroz okruglu rupu na ploči šporeta,

gde je skinut poklopac. Krečene bele zidove boji u rumeno; čak i tamne grede tavanice sad su boje potamnelog zlata. Najviša greda je od zemlje udaljena preko deset metara. Rouz i Topaz su dve sićušne figurice u velikoj, blistavoj pećini.

Sada Rouz sedi na zaklonu kamina i čeka da joj se zagreje pegla. Pilji u Topaz s nezadovoljstvom na licu. Često umem da pogodim šta Rouz razmišlja, i kladila bih se da joj trenutno zavidi na narandžastoj haljini za čaj i mrzi svoju dronjavu staru bluzu i suknju. Sirota Rouz mrzi većinu stvari koje ima i zavidi na većini stvari koje nema. Stvarno, i ja sam jednako nezadovoljna, ali izgleda da to ne primećujem toliko. Upravo ovog trena, sasvim sam srećna, bezrazložno, dok ih obe posmatram; dok znam da mogu ustati i pridružiti im se uz toplotu, a ipak ostajem ovde u hladnom.

O, svašta, upravo smo imale malu scenu! Rouz je pitala Topaz da ide u London kako bi zaradila nešto. Topaz je odgovorila kako smatra da to ne vredi truda, jer preskupo je živeti tamo. Tačno je da ona sama nikad ne uštedi sem koliko da nam kupi poneki poklon – veoma je široke ruke.

„I još su dvojica kojima poziram sada u inostranstvu“, nastavila je, „a za Makmorisa ne volim da radim.“

„Zašto?“, upitala je Rouz. „On plaća bolje od ostalih, nije li tako?“

„I treba da plaća, s obzirom na to koliko je bogat“, kazala je Topaz. „Ali ja ne volim da mu poziram, zato što mi on slika samo glavu. Muškarci koji me slikaju голу, kaže vaš otac, slikaju moje telo i razmišljaju o svome poslu, dok mi Makmoris slika glavu, a razmišlja o mome telu. I to je potpuno istinito. S njime sam imala više muke nego što bih volela da vaš otac sazna.“

Rouz će na to: „Ja mislim da vredi istrpeti poneku neprijatnost da bi se zaradilo malo pravog novca.“

„Onda ih trpi ti, mila“, uzvratila je Topaz.

Sigurno je to veoma naljutilo Rouz, budući da sama nikad nema ni najmalecniju priliku da zapadne u neprijatnost te vrste. Odjednom je teatralno zabacila glavu i rekla:

„Ja sam za to savršeno voljna. Možda će vas obe zanimati da čujete: već neko vreme razmišljam o tome da se prodam. Bude li nužde, odoh na ulicu.“

Ja sam joj na to kazala da će teško izaći na ulicu u safočkoj selendri.

„Ali ako bi Topaz bila ljubazna da mi posudi novac za put do Londona i dā mi koji savet...“

Topaz odgovori da nikad nije bila na ulici i da prilično žali zbog toga, „jer čovek mora potonuti do najdubljeg dna kako bi se uspeo do visina“, što je takav topazizam da mu može progledati kroz prste samo onaj ko joj je veoma naklon.

„U svakom slučaju“, dodala je obraćajući se Rouz, „ti bi poslednja trebalo da se baviš teškim radom tog nemoralnog života. Ako si se zaista založila za ideju da prodaš sebe, onda bolje odaberi bogataša i časno se udaj za njega.“

I ta je ideja, naravno, padala Rouz na um, ali ona se uvek nada da će u paketu dobiti i lepog, romantičnog i dostojnog ljubavi. Odjednom je grunula u plač, valjda iz čistog beznada da će ikad upoznati ijednog raspoloživog mladoženju, makar i groznog, osirotelog. A pošto ona plače otprilike jednom godišnje, stvarno je trebalo da joj priđem i utešim je, ali ja sam želela da sve to zabeležim ovde. Počinjem da uviđam da su pisci podložni pretvaranju u debelo košce.

U svakom slučaju, Topaz ju je utešila mnogo lepše, pošto ja nikad nisam raspoložena da privijam ljude na nedra. Ponela se krajnje majčinski, pustila je Rouz da joj suzama umusavi čitavu narandžastu kadifenu haljinu za čaj, koja je svoje vreme i štošta drugo preživela. Rouz će posle biti besna

na sebe, jer ona ima jednu neplemenitu sklonost da prezire Topaz; no trenutno su najveće prijateljice na svetu. Rouz upravo sklanja stvari za peglanje, pomalo grcajući, a Topaz postavlja sto za čaj, usput ugrubo kujući neizvodljive planove za zaradu – kao što je koncert na lauti u selu ili kupovina svinje na rate.

Pridružila sam im se dok odmorim ruku, ali nisam rekla ništa što bi imalo neku vrhunsku važnost.

Opet pada kiša. Dvorištem dolazi Stiven. On s nama živi odmalena – majka mu je nekada bila naša služavka, u vreme kad smo još mogli to sebi priuštiti, a kad je umrla, nije imao kuda da ode. Gaji nam povrće, brine se o kokošima, obavlja na hiljade raznoraznih poslića – ni zamisliti ne mogu kako bismo bez njega. Sad ima osamnaest godina, veoma je lep i izgleda kao plemić, ali izraz lica mu je za trunčicu blentav. Oduvek mi je prilično privržen; otac ga naziva mojim junošom. Dosta slično zamišljam Silvija iz *Kako vam drago* – ali ja nimalo nisam nalik Febi.

Sad je Stiven ušao u kuću. Pre svega ostalog upalio je sveću i zalepio je na prozorski prag kraj mene, govoreći:

„Pokvarićete oči, gospođice Kasandra.“

Onda je na ovaj dnevnik spustio čvrsto zamotan list hartije. Srce mi se steglo, jer znala sam da sadrži pesmu; slutim da je na njoj radio u ambaru. Ispisana je njegovim brižljivim, prilično lepim rukopisom. Naslov glasi: „Gospođici Kasandri“, od Stivena Kolića.“ Zanosna pesma – od Roberta Herika.

Šta da radim sa Stivenom? Otac kaže da je takva žudnja za samoiskazivanjem dirljiva, ali ja iskreno mislim da je Stivenova glavna želja samo da meni ugodu; on zna da ja visoko cenim poeziju. Trebalo bi da mu kažem da znam da samo prepisuje pesme – to radi čitave ove zime, otprilike na svakih nedelju dana – ali nemam srca da ga povredim. Možda ću,

kad dođe proleće, moći da ga povedem u šetnju, pa da mu to saopštim u vidu nekakvog bodrenja. Ovog puta sam se izvukla od uobičajenih licemernih reči hvale tako što sam mu se pohvalno osmehnula s drugog kraja kuhinje. Sad pumpa vodu u cisternu i izgleda vrlo srećno.

Bunar je ispod kuhinjskog poda i tu je još od samog nastanka zamka; snabdeva vodom njegove žitelje već šest stotina godina i priča se da nikad nije presušio. Naravno, sigurno je tu bilo mnogo pumpi. Ova sadašnja je stigla kad je uveden (navodno) viktorijanski sistem s vrućom vodom.

Neprestano me nešto prekida. Topaz je upravo napunila čajnik, prskajući me po nogama, a moj brat Tomas se vratio iz škole koju pohađa u najbližem gradu, Kings Kriptu. On je nezgrapnan momak od petnaest godina, kosa mu raste u čupercima, pa je nezgodna za razdeljak. Iste je mišjesive boje kao moja; samo što je moja pitoma.

Kad je Tomas ušao, odjednom sam se setila kako sam se i sama vraćala iz škole, dan za danom, sve do pre neki mesec. U magnovenju sam iznova proživela ono puževsko napredovanje u cupkavom voziću, čitavih šesnaest kilometara, pa još osam na biciklu od stanice Skoutni – kako sam mrzela to zimi! Pa ipak, u neku ruku bih volela da sam opet u školi; pre svega, u nju je išla ćerka upravnika bioskopa, pa me je uvodila povremeno na filmove. Silno mi to nedostaje. A prilično mi nedostaje i sama škola – bila je iznenađujuće dobra s obzirom na to da je u takvom tihom provincijskom gradiću. Imala sam stipendiju, kao što je sad ima Tomas u svojoj školi; pristojno smo bistri.

Kiša sada snažno šiba o prozor. Zbog moje sveće, izgleda kao da je napolju sasvim mračno. A suprotni kraj kuhinje zatamnjeniji je sad kad na okrugloj rupi na ploči šporeta stoji čajnik. Njih dve sede na podu i kroz rešetke peku kriške

hleba. Obema oko glave kruži svetao obod, gde im svetlost vatre prosijava kroz kosu.

Stiven je završio s pumpanjem i podjaruje vatru pod kazanom – naš je ogroman, starinski, od zidane cigle, te pomaže u zagrevanju kuhinje i daje nam dodatnu toplu vodu. Kad su naloženi i kazan i šporet, kuhinja je bez premca najtoplije mesto u kući; zato i sedimo toliko u njoj. Ali čak i leti tu jedemo, pošto smo trpezarijski nameštaj prodali pre više od godinu dana.

Blaga nebesa, Topaz štaviše pristavlja jaja da se kuvaju! Niko mi nije rekao da su se kokoške povinovale molitvama. O, divne kokoške! Uz čaj sam očekivala samo hleb s margarinom, a na margarin ne mogu da se naviknem koliko bih volela. Hvala nebesima što kod hleba nema jeftinije varijante od samog hleba.

Koliko je čudno setiti se da je „čaj“ za nas nekada značio popodnevni čaj – kolačiće i tanki hleb s buterom u dnevnoj sobi. Sad je to jak obrok, sve što uspemo da skrpimo, jer treba da nas drži do doručka. Za čaj sedamo kad Tomas dođe iz škole.

Stiven pali lampu. Za koji čas će rumeni sjaj nestati iz kuhinje. Ali divna je i svetlost lampe.

Lampa je upaljena. A dok je Stiven prenosi na sto, na stepeništu se pojavljuje moj otac. Oko jednog ramena mu je obmotan stari putnički pled – došao je iz stražarske odaje po vrhu zidina zamka. Promrmljao je – „Čaj, čaj – da li je svraćala gospođica Marsi s knjigama iz biblioteke?“ (Nije.) Onda je kazao kako su mu ruke strahovito utrnule; nije se žalio, više je to rekao tonom blagog iznenađenja – mada je meni teško da poverujem da se neko ko živi u zamku u zimu može iznenaditi ako mu bilo koji deo tela utrne. A kad je sišao

stepenicama otresajući kosu od kiše, odjednom sam osetila kako mi je strašno drag. Bojim se da ne osećam to prečesto.

Još je izuzetno naočit čovek, iako mu lepe crte postaju ponešto dežmekaste, a i boja lica mu pomalo bleđi. Nekada je bila jarka kao u Rouz.

Sad čavrlja sa Topaz. Sa žaljenjem primećujem da je u svom lažno vedrom raspoloženju – premda mislim da je nesrećna Topaz u poslednje vreme zahvalna čak i na lažnoj vedrini. Ona ga obožava, a on kao da se krajnje slabo zanima za nju.

Moraću da siđem sa rebara za sudove – Topaz traži navlaku za čajnik, a naša keruša Eloiza ušla je i otkrila da sam pozajmila njeno ćebence. Ona je bul-terijerka, snežnobela, samo joj se kroz kratku dlaku tu i tamo providi koža ružičasta kao fondan. Važi, draga Eloiza, dobićeš svoje ćebe. Zuri u mene s ljubavlju, prekorom, poverenjem i veselim raspoloženjem – kako uspeva sve to da izrazi sa samo dva prilično mala, žmirkava oka?

Ovaj zapis završavam sedeći na stepenicama. Mislim da вреди zabeležiti da nikad u životu nisam bila srećnija – uprkos tuzi zbog oca, sažaljenju prema Rouz, neprijatnosti zbog Stivenove poezije i izostanka opravdane nade u pogledu opšteg stanja naše porodice. Možda zato što sam utažila svoju stvaralačku žeđ; a možda i zbog pomisli na jaja uz čaj.

II

Kasnije. Zapisano u postelji.

Pristojno mi je udobno jer sam obukla školski blejzer i ispod nogu imam ugrejanu ciglu, ali volela bih da nije na mene red da ove nedelje spavam u malom gvozdenom krevetu – Rouz i ja se menjamo u velikom sa stubovima. Ona upravo sedi u njemu i čita knjigu iz biblioteke. Kad ju je donela, gospođica Marsi je rekla da je to „ljupka priča“. Rouz kaže da je grozna, ali radije će čitati nju nego da razmišlja o sebi. Jadna Rouz! Na sebi ima staru plavu flanelsku kućnu haljinu kojoj je donji deo podavila i umotala oko struka da se ugreje. Tu kućnu haljinu ima toliko dugo da je, po mome mišljenju, više i ne vidi; kad bi je nekud sklonila na mesec dana, pa je onda ugledala, sablaznila bi se. Ali našao se ko će da priča – ja već dve godine uopšte i nemam kućnu haljinu! Ostaci poslednje umotani su oko moje vrele cigle.

Naša soba je prostrana i upečatljivo prazna. Jedini izuzetak je krevet sa stubovima, koji je u vrlo lošem stanju, sav valjan nameštaj postepeno smo prodali i zamenili najnužnijim,

kupljenim u prodavnicama polovne robe. Zato i imamo ormar bez vrata i toaletni stočić od bambusa za koji slutim da je redak komad nameštaja. Sveću koju nosim u postelju držim na izubijanom limenom sanduku od jednog šilinga; Rouz svoju sveću drži na komodici koja je ofarbana u imitaciju mermera, ali više liči na imitaciju slanine. Emajlirani bokal i lavor na metalnom tronogom postolju moja su lična imovina, dala mi ih je gazdarica *Ključeva* kad sam je zatekla na nedelu u staji. Oni nas štede gužve u kupatilu. Prilično lepa stvarčica je rezbarena drvena klupica u prozoru – hvala dragom nebu te nema načina da se ona proda. Ugrađena je u debeli zid zamka, iznad nje je prozor sa stubićima i sitnim okancima. Imamo prozore i na baštenskoj strani sobe; oni su od malih rombova.

Nešto što nikad neće prestati da me zadivljuje jeste okrugla kula u koju se ulazi iz ugla kuće. U njoj je kružno kameno stepenište kojim se možeš popeti do vrha s grudobranom, ili sići u dnevnu sobu; mada su pojedina gazišta gadno oronula.

Možda bi i gospođicu Blossom trebalo da ubrojim u nameštaj. Ona je krojačka lutka vrlo raskošnog stasa, i oko svoje jedne jedine noge ima žičanu suknju. Malčice se blesavimo s gospođicom Blossom – pravimo se da je živa. Zamišljamo je kao svetsku žensku, možda je u mladosti radila i za šankom. Stalno govori rečenice kao što je „Dakle, srculence, takvi su ti muški“ i „Drž’ se ti svoje linije udaje na dlanu i samo čekaj“.

Viktorijanski vandali koji su ovoj kući naneli toliko bespotrebnih zala nisu imali pameti da joj naprave hodnike, pa večito moramo da prolazimo jedni drugima kroz sobe. Topaz je upravo prolelujala kroz našu – u spavaćici od prostog belog kaliko platna s rupama za vrat i ruke; ona smatra da je moderno rublje vulgarno. Prilično je ličila na jeretika koji se zaputio na pogubljenje, ali njeno odredište samo je kupatilo.

Topaz i otac spavaju u velikoj sobi iz koje se izlazi na kuhinjsko stepenište. Između njih i nas postoji mali prostor koji mi nazivamo „Tampon-država“; Topaz ga koristi kao atele. Tomasova soba je na drugoj strani odmorišta, do kupatila.

Pitam se nije li Topaz otišla da moli oca da pođe na spavanje – savršeno je u stanju da se odšunja zidinom zamka tako u spavaćici. Nadam se da nije otišla, jer otac je strašno grdi kad mu tako bane u stražarsku odaju. Nas su kao male uvežbali da mu nikad tamo ne prilazimo sem kad nas pozove, a on smatra da bi i ona trebalo isto tako da se ponaša.

Ne – nije otišla. Vratila se pre neki minut i pokazala znake da bi rado ostala ovde, ali mi je nismo u tome bodrile. Sad je u postelji i svira na lauti. Meni se sviđa lauta kao takva, ali ne i buka koju stvara; retko kad je naštimovana i deluje kao instrument na kom nikada ništa ne može čestito da se odsvira.

Prilično me muči savest što sam tako nedruželjubiva prema Topaz, ali jesmo već provele veoma druželjubivo veče.

Oko osam sati došla je gospođica Marsi s knjigama. Ona ima četrdesetak godina, sitna je i prilično uvela, a opet nekako veoma mlada. Mnogo žmirka očima, i svaki čas se zakikoće i veli: „Dakle, stvaarno!“ Iz Londona je, ali je u selu već pet godina. Verujem da vrlo lepo predaje; specijalnost su joj narodne pesme, poljsko cveće i seoska predanja. Nije joj se ovde svidelo kad je došla (uvek kaže kako su joj „nedostajala jarka svetla“), ali ubrzo se zainteresovala za seoski život, pa se sad upinje da za njega zainteresuje i seoski živalj.

Kao bibliotekarka, pomalo muva kako bi nam obezbedila najnovije knjige; danas joj je stigla isporuka, pa je donela ocu detektivski roman koji je izašao tek pretprošle godine – i to od jednog njegovog omiljenog pisca. Topaz je rekla:

„O, moram ovo odmah odneti Mortmejn!“ Oca zove „Mortmejn“ delom zato što obožava naše šašavo prezime, a delom kako bi održala privid da je on još slavan pisac. Došao je s njom da zahvali gospođici Marsi i konačno jednom i on da izgleda sasvim iskreno razdragan.

„Pročitaću svaki detektivski roman, bio dobar, rđav ili osrednji“, rekao joj je, „ali starinski su mi među najredim životnim užicima.“

Onda je ustanovio da je ovaj roman dobio pre paroha, pa se toliko odobrovoljio da je gospođici Marsi poslao poljubac. Ona je rekla: „O, hvala vam, gospodine Mortmejne! To jest, hoću reći – dakle, stvaarno“, pa se zajapurila i zatreptala. Otac je onda zabacio pled oko sebe kao togu, i otišao u stražarsku odaju, izgledajući krajnje neprirodno raspoloženo.

Čim nas više nije mogao čuti, gospođica Marsi je rekla: „A kako mu je?“, onim utišanim glasom kakav nagoveštava da je otac ili na pragu smrti, ili sišao s uma. Rouz je na to kazala da je savršeno zdrav i savršeno beskoristan, po običaju. Gospođica Marsi je delovala preneraženo.

„Rouz je potištena zbog našeg novčanog stanja“, objasnila sam ja.

„Ne smemo gnjaviti gospođicu Marsi svojim brigama“, brzo je rekla Topaz. Ona mrzi sve čime se na oca baca senka.

Gospođica Marsi je rekla da je ničime u našem domaćinstvu ne možemo gnjaviti – znam da je po njenom mišljenju naš život u zamku neobuzdano romantičan. Onda je upitala, vrlo snebivljivo, može li nam pomoći kakvim savetom – „Ponekad tuđa pamet...“

Odjednom mi se učinilo da bih veoma volela da se konsultujem s njome; to je krajnje razborita ženica – upravo se ona i setila da mi donese knjigu o brzopisu. Majka nas je učila da o domaćim stvarima nikad ne pričamo po selu, i poštujem

Topazinu odanost ocu, ali bila sam sigurna da gospođica Marsi odlično zna da smo liht roze.

„Ako biste nam mogli predložiti neki način da zaradimo novac...“, rekla sam.

„Ili da izvedemo da vam traje duže – ubeđena sam da ste svi isuviše umetnički nastrojeni da biste bili istinski praktični. Hajde da održimo veće!“

To je rekla kao da mami decu u igru. Bila je toliko puna poleta da bi delovalo vrlo grubo da smo odbile, a mislim da su se Rouz i Topaz toliko očajno osećale da su bile spremne sve da probaju.

„Elem, papir i olovke“, kazala je gospođica Marsi pljesnuvši rukama.

U ovoj kući vlada oskudica u pisaćem papiru, a ja nisam imala namere da cepam listove vežbanke, koja je odlična i košta šest penija, i dao mi ju je paroh. Na kraju je gospođica Marsi izvadila dva srednja lista iz svoje bibliotečke knjige pozajmica, što nas je ispunilo prijatnim osećanjem da potkradamo državu, pa smo onda svi posedali oko stola i nju izabrali za predsednicu. Ona je kazala da mora ujedno biti i sekretarica, kako bi vodila beleške, pa je zapisala:

UVID U FINANSIJE PORODICE MORTMEJN

Prisustvuju:

gđica Marsi (predsednica)

gđa Džejmisa Mortmejn

gđica Rouz Mortmejn

gđica Kasandra Mortmejn

Tomas Mortmejn

Stiven Koli

Počeli smo raspravom o troškovima.

„Najpre zakupnina“, rekla je gospođica Marsi.

Zakupnina iznosi četrdeset funti godišnje, što deluje malo za prostran zamak, ali mi imamo svega koji hektar zemlje, ovdašnji narod smatra da su mu ruševine velika mana, i priča se da u njemu ima duhova – iako ih nema. (Ima nekih čuda gore na humu, ali nikad ne zalaze u kuću.) U svakom slučaju, već tri godine nismo platili nikakvu zakupninu. Naš gazda, bogat stari džentlmen koji je živeo u Skoutni holu, na osam kilometara odavde, uvek nam je o Božiću slao šunka, bilo da smo platili zakupninu ili ne. U novembru je umro, i tužno nam nedostaje šunka.

„Pričaju da hoće opet da otvore Hol“, kazala je gospođica Marsi kad smo joj ispričale kako stoje stvari sa zakupninom. „Uzeta su dva dečaka iz sela kao dopunski baštovani. Dakle, zakupninu ćemo samo *zapisati* i obeležiti kao 'po izboru'. E sad, šta ćemo s jelom? Možete li da se provučete sa petnaest šilinga nedeljno po glavi? Da kažemo s funtom po glavi ako uključimo i sveće, gas za lampe i sredstva za čišćenje.“

Na pomisao da bi naša porodica uopšte mogla imati šest funti nedeljno svi smo popadali od smeha.

„Ako gospođica Marsi stvarno misli da nas posavetuje“, kazala je Topaz, „bolje onda da joj kažemo da čitave ove godine nismo imali vidljivog prihoda.“

Gospođica Marsi se zarumenela i rekla: „Ja jesam znala da je stanje teško. Ali, draga gospođo Mortmejn, mora valjda biti *nekakvog* novca?“

Izložili smo joj činjenice. Ni peni nam nije stigao u januaru i februaru. Prošle godine je otac dobio četrdeset funti iz Amerike, gde se *Jakovljevo rvanje* još prodaje. Topaz je tri meseca pozirala u Londonu, uštedela osam funti za nas, a pedeset se

uzajmila; i prodali smo visoki ormar preprodavcu iz Kings Kripta za dvadeset funti. Od tog ormara živimo još od Božića.

„Prošlogodišnji prihodi iznose stotinu osamnaest funti“, rekla je gospođica Marsi i zapisala to. Ali mi smo pohitali da joj kažemo kako to nema veze sa ovogodišnjim prihodima, jer nemamo više valjanog nameštaja za prodaju, Topaz je ispucala sve bogate zajmodavce, i smatramo slabo verovatnim da očeva zarada od knjige bude i toliko velika, pošto je svake godine sve manja.

„A da ja napustim školu?“, rekao je Tomas. Ali dabome, kazali smo mu da bi to bila budalaština, pošto nas ništa ne košta zahvaljujući stipendiji, a paroh samo što mu je dao godišnju kartu za voz.

Gospođica Marsi malčice je vrtela olovku u ruci, pa rekla:

„Ako mislim da pomognem, moram biti iskrena. Zar ne možete da uštedite na Stivenovoj plati?“

Osetila sam kako crvenim. Naravno da Stivenu ništa ne plaćamo – nismo na to nikada čak ni pomišljali. A ja sam odjednom shvatila da bi trebalo da mu plaćamo. (Mada nismo ni imali novca da mu platimo još otkako je dovoljno odrastao da ga zaradi.)

„Ja ne želim platu“, kazao je Stiven, tiho. „Ne bih je uzeo. Sve što u životu imam ovde mi je dato.“

„Znate, Stiven je kao sin ove kuće“, rekla sam ja. Gospođica Marsi je izgledala kao da nije sigurna je li to baš veoma dobro za njega, ali Stivenovo lice zaista se načas ozarilo. Potom se postideo i rekao da mora da pogleda jesu li sve kokoške ušle. Kad je otišao, gospođica Marsi je kazala:

„Bez – bez ikakve plate? Radi samo za stan i hranu?“

„Mi ni sebi ne isplaćujemo platu“, rekla je Rouz – što je sasvim tačno; ali opet, mi ne rintamo toliko kao Stiven, niti spavamo u mračnom sopčetu kod kuhinje. „I mislim da je

ponižavajuće da pretresamo naše siromaštvo pred gospođicom Marsi“, ljutito je nastavila Rouz. „Ja sam mislila da je samo pitamo za savet u vezi sa zarađivanjem.“

Posle toga je dosta vremena utrošeno na ublažavanje ranjenog Rouzinog ponosa i osećanjâ gospođice Marsi. Onda smo se bacili na naše sposobnosti zarađivanja.

Topaz je rekla da u Londonu ne može zaraditi više od četiri funte nedeljno, a verovatno ni toliko, i da bi joj tri funte bile potrebne za život, kao i neka odeća, i prevoz da bi mogla doći ovamo makar svakog drugog vikenda.

„A ja i ne želim u London“, dodala je prilično patetično. „Muka mi je više od poziranja. I užasno mi nedostaje Mortmejn. I potrebna sam mu ovde – ja jedina umem da kuvam.“

„To i nije preterano važno kad nema šta da se kuva“, kazala je Rouz. „Mogu li ja da zarađujem kao model?“

„Bojim se da ne bi mogla“, odgovorila je Topaz. „Imaš previše ljupku figuru – kosti ti nisu dovoljno istaknute za crtež. I nikad ne bi imala strpljenja da sediš mirno. Ako ništa ne iskrсне, slutim da ću u London morati ja. Mogla bih slati kući desetak šilinga nedeljno.“

„O, pa to je sjajno“, rekla je gospođica Marsi i zapisala: „Gospođa Džejmsa Mortmejna: potencijalnih deset šilinga nedeljno.“

„Ne preko čitave godine“, odlučno je kazala Topaz. „Ne bih mogla da izdržim, niti bi mi ostajalo vremena za sopstveno slikanje. Mogla bih i od svojih slika nešto prodati, naravno.“

Gospođica Marsi je na to vrlo ljubazno rekla: „Naravno da biste mogli“; potom se okrenula meni. Ja sam kazala da mi je brzopis sad vrlo dobar, ali dabome, nije baš kao prava stenografija (a ni kao pravi brzopis, ako ćemo pravo); da ne umem da kucam i da mi je daleka čak i šansa da priđem makar i blizu nekoj pisaćoj mašini.

„Onda se bojim da ćemo tebe, bar dok ne uznapreduješ sa svojim književnim radom, morati da pišemo kao nulu“, rekla je gospođica Marsi. „Tomas će, naravno, još koju godinu biti nula. Rouz, draga?“

Dakle, ako je neko u ovoj porodici nula kao donosilac prihoda, onda je to Rouz; jer iako svirucka na klaviru i prilično umilno peva, i iako je, naravno, divan čovek, ona nema ama baš ni za šta pravog talenta.

„Možda bih mogla da čuvam malu decu“, predložila je.

„O, *ne*“, užurbano je kazala gospođica Marsi. „Mislim, draga – ovaj, mislim da ti to uopšte ne bi pristajalo.“

„Onda ću u Skoutni hol da budem služavka“, kazala je Rouz, sa izgledom kao da se već penje na vešala.

„Ovaj, one moraju da prođu obuku, draga“, rekla je gospođica Marsi, „a ja sve nešto mislim da se tvom ocu to ne bi svidelo. Zar ne umeš nešto lepo da šiješ?“

„A od čega?“, upitala je Rouz. „Od sargije?“

U svakom slučaju, Rouz je za šivenje beznadežan slučaj.

Gospođica Marsi je prilično potišteno gledala u svoj spisak. „Strepim da trenutno moramo i dragu Rouz ubeležiti kao nulu“, rekla je. „To znači da ostaje samo gospodin Mortmejn.“

Na to će Rouz: „Ako se ja vodim kao nula, onda otac treba da bude dupla nula.“

Gospođica Marsi sagla se napred i prigušenim glasom rekla: „Dragi moji, vi znate da svima vama pokušavam da pomognem. U čemu je pravi problem kod gospodina Mortmejna? Je li – da nije – *piće*?“

Toliko smo se zacenili od smeha da je došao Stiven da vidi u čemu je šala.

„Nesrećni, nesrećni Mortmejn“, zabrektala je Topaz, „pa da li je ikada u ruci i imao dovoljno novca da kupi flašu piva. Piće košta, gospođice Marsi.“

Gospođica Marsi je rekla da ne mogu biti posredi ni droge – a izvesno nisu ni mogle biti; on čak i ne puši, otkako je potrošio cigare koje je za Božić dobio od paroha.

„To je suva lenjost“, rekla je Rouz, „lenjost i mekoća. A ja ne verujem da je ikada i bio dobar pisac, zaista. Slutim da je *Jakovljevo rvanje* prehvaljeno.“

Topaz je izgledala tako ljutito da sam načas pomislila kako će udariti Rouz. Tad je stolu prišao Stiven i stao između njih dve.

„O, ne, gospođice Rouz“, tiho je rekao, „to je silna knjiga – svi to znaju. Ali desile su mu se takve stvari da više ne može da piše. Ne može čovek pisati tek zato što mu se tako hoće.“

Očekivala sam da će mu Rouz natrljati nos, ali pre nego što je stigla i reč da kaže, okrenuo se ka meni i brzo produžio: „Nego, razmišljao sam nešto, gospođice Kasandra, da bi trebalo da nađem posla – primili bi me na imanju Četiri kamena.“

„A bašta, Stivene!“, maltene sam zajaukala – jer mi otprilike samo od našeg povrća i preživljavamo.

On je na to kazao kako će dani ubrzo odužati, pa će kod nas raditi uveče.

„A i ja sam korisna u bašti, zar ne, Stivene?“, kazala je Topaz.

„Jeste, gospođo, veoma ste korisni. Ne bih mogao da prihvatim posao ako vi odete u London, razume se – previše bi obaveza palo na gospođicu Kasandru.“

Rouz nije umešna u poslovima kao što su baštovanstvo i rad po kući.

„Dakle, mene možete da pišete sa dvadeset pet šilinga nedeljno, gospođice Marsi“, nastavio je Stiven, „jer gospodin Stebins veli da bi mi za početak toliko dao. A večeru bih imao u Četiri kamena.“

Bilo mi je milo kad sam pomislila da to za njega znači makar jedan pristojan obrok dnevno.

Gospođica Marsi je kazala da je to sjajna zamisao, mada je šteta što znači precrtavanje Topazinih deset šilinga. „Iako su, naravno, oni bili samo potencijalni.“ Dok je ona unosila Stivenovih dvadeset pet šilinga u spisak, Rouz je odjednom izgovorila:

„Hvala ti, Stivene.“

A kako se, po pravilu, Rouz ne bakće mnogo oko njega, nekako je to zazvučalo važno. I osmehnula mu se sasvim milo. Sirota, u poslednje vreme je tako ojađena da joj osmeh, kad se uopšte nasmeje, liči na pozno jesenje sunce nakon dugog, kišnog dana. Ja ne mogu zamisliti da neko gleda Rouz kako se osmehuje a da ne oseti prema njoj dragost. Mislila sam da će Stivenu biti neizmerno milo, ali on je samo klimnuo glavom i nekoliko puta progutao knedlu.

Upravo tad se na stepeništu pojavio otac i pogledao odozgo u sve nas.

„Šta je to, neka društvena igra?“, upitao je – a valjda je moralo tako i izgledati, s nama okupljenima oko stola uz svetlost lampe. Onda je sišao, govoreći: „Ova knjiga je prvorazredna. Malčice hoću da predahnem, da pokušam da pogodim ko je ubica. Mogu li dobiti biskvit, moliću?“

Kad god ogladni između obroka – a on obroke vrlo slabo jede, slabije nego svi mi ostali – otac traži biskvit. Smatra, verujem, da je to nešto najmanje i najjeftinije što može zatražiti. Naravno, već sto godina nismo imali prave kupovne biskvite, ali Topaz mesi kolač od ovsa, koji je vrlo zasitan. Namazala mu je jedno parče margarinom. U očima mu se videla mrvica gađenja, pa je upitao može li odozgo da natruni malo šećera.

„Znači mu to“, rekao je kao da se izvinjava. „A zar ne bismo mogli ponuditi gospođicu Marsi nečim? Jeste li za čaj, za kakao, gospođice Marsi?“

Zahvalila mu je, ali je kazala da ne sme da kvari sebi apetit za večeru.

„E pa, onda mi ne dajte da vas ometam u igri“, rekao je otac. „Čega se to igrate?“ I pre nego što sam uspela da smislim ma kakav način da mu odvučem pažnju, on joj se nagao preko ramena da pogleda u spisak pred njom. Upravo u tom trenutku, spisak je glasio:

Sposobnost zarađivanja za tekuću godinu

gđa Mortmejn	nula
Kasandra Mortmejn	nula
Tomas Mortmejn	nula
Rouz Mortmejn	nula
g. Mortmejn	nula
Stiven Koli	25 š. nedeljno

Ocu se izraz lica nije promenio dok je čitao, i dalje se smešio; ali *osetila* sam da se nešto u njemu zbiva. Rouz kaže da većito ljudima prilepljujem osećanja koja bih u njihovoj situaciji sama proživela, ali uverena sam da sam tad doživela istinski blesak intuicije. I odjednom sam sagledala njegovo lice vrlo jasno, ne prosto onako kako obično gledamo lica ljudi na koje smo potpuno navikli. Videla sam koliko se promenio od mog detinjstva, i pomislila na stih Ralfa Hodžsona o „tigrovima krotkim i jadnim“. Koliko je vremena potrebno da se zapišu misli jednog trenutka! Na mnoge stvari sam još pomislila, zamršene, žalosne i vrlo smućujuće, tad dok je otac čitao spisak.

Kad je pročitao, sasvim je vedro rekao: „Da li to nama Stiven daje svoju platu?“

„Valja da platim za stan i hranu, gospodine Mortmejne“, odgovorio je Stiven, „i za – za stare usluge; za sve knjige koje ste mi zajmili...“

„Siguran sam da će od tebe biti veoma dobra glava porođice“, rekao je otac. A onda je preuzeo od Topaz ovсени kolač sa šećerom i pošao ka stepenicama. Ona je doviknula za njim: „Ostani uz vatru još malo, Mortmejne.“ Ali on kaza da želi da se vrati knjizi. Potom je zahvalio još jednom gospođici Marsi što mu je donela tako dobar roman, i vrlo učtivo joj poželio laku noć. Čulo se kako pevuši dok je kroz spavaće sobe odlazio u stražarsku odaju.

Gospođica Marsi nije propratila nikakvom opaskom ovaj nemili događaj, što pokazuje koliko je taktična; no izgledala je kao da joj je neprijatno i rekla je da mora da ide. Stiven je upalio fenjer i kazao da će s njom sve do puta – bicikl je bila tamo ostavila zbog groznog blata našeg puteljka. Izašla sam da je ispratim. Dok smo prolazili dvorištem, digla je pogled ka prozoru stražarske odaje i upitala šta mislim, da li bi se otac uvredio ako bi mu donela malu limenu kutiju biskvita da je tamo drži. Ja sam rekla da, po mome mišljenju, nikakva hrana ne može našoj kući naneti uvredu, a ona je izustila: „Dragi bože!“ Onda se obazrela po ruševinama i kazala kako su predivne, ali da sam ja verovatno oguglala na njih. Želela sam da se vratim vatri, pa sam prosto rekla „Da“, ali to nije bilo tačno. Ne mogu nikad oguglati na lepotu našeg zamka. A kad su ona i Stiven otišli, shvatila sam da upravo izgleda naročito divno. Veče je bilo od onih čudnovatih. Pun mesec skrivali su oblaci, ali on ih je srebrio, pa je nebo bilo sasvim svetlo. Kula Belmot, visoko na humu, izgledala je čak i viša nego obično. Čim sam se jednom ljudski zagledala u nebo,

poželela sam da ga gledam i dalje, kao da me vuče prema sebi i tera me da pomno osluškujem, premda nije imalo šta da se sluša, ni grančica se nije komešala. Kad se Stiven vratio, ja sam još zurila naviše.

„Previše je hladno da se bude napolju bez kaputa, gospođice Kasandra“, rekao je. Ali ja sam bila zaboravila na hladnoću, pa mi, naravno, više nije ni bilo zima.

Dok smo išli prema kući, upitao je da li je, po mome mišljenju, Lepa Gospa bez Milosti* živela u kuli kao što je Belmot. Kazala sam mu da to deluje vrlo verovatno, mada je nikada nisam zaista zamišljala u okruženju kućnog života.

Posle toga, svi smo odlučili da legnemo kako bismo prištedeli na loženju vatre, i tako smo uzeli iz pećnice ugrejane cigle i pošli svako svojim putem. Ali rano leganje teško pogađa sveće. Računala sam da će mi moja dati dva sata svetla, ali deo fitilja je upao i sad se sveća pretvorila u rastopljenu masu. (Pitam se kako je kralj Alfred izlazio na kraj sa svojim svećama-časovnicima kad mu se to desi.) Pozvala sam Tomasa da vidim mogu li dobiti njegovu, ali on još piše domaći. Moraću u kuhinju – tamo imam tajnu riznicu okrajaka. I biću plemenita i popričaću druželjubivo sa Topaz, usput kad budem silazila.

...Vratila sam se. Desilo se nešto što me je prilično iznenadilo. Kad sam sišla u kuhinju, Eloiza se probudila i zalajala, a Stiven je izvirio na vrata da vidi šta se to zbiva. Doviknula sam da sam to samo ja, i on je štuknuo u svoju sobu. Našla sam okrajak sveće, i samo što sam klekla kraj Eloizine korpe da razmenim koju reč s njom (kad spava, ona ima onaj naročito lep, topao, čist pseći miris), kadli on izađe, obučen u kaput preko noćne košulje.

* *La Belle Dame sans Merci* – čuvena Kitsova balada o vitezu i gospi-prikazanju. (Prim. prev.)

„Sve je u redu“, doviknula sam. „Našla sam šta sam htela.“

I upravo tad su se vrata na kuhinjskim stepenicama zatvorila, pa smo ostali u mraku, jedino se nazirao bleđi kvadrat prozora. Krenula sam naslepo kroz kuhinju i roknula se u sto. Tad me je Stiven uhvatio za mišicu i poveo me ka podnožju stepenica.

„Oдавде mogu i sama“, rekla sam – bili smo sad bliže prozoru i ulazilo je podosta te čudne, oblacima zaodenuće mesečine.

On me je još držao za mišicu.

„Hteo sam nešto da vas pitam, gospođice Kasandra“, rekao je. „Hoću da znam da li ste nekad gladni – mislim, kad nemate šta da jedete.“

Verovatno bih odgovorila „Dabome da sam gladna“, ali sam primetila koliko mu je napet i brižan glas. Zato sam rekla:

„Hm, uglavnom se nađe ovo ili ono, zar ne? Naravno, bilo bi lepše da imamo izobilje uzbudljivih jela, ali meni je i ovo dovoljno. Što te to odjednom zanima?“

On kaza da je ležao budan i razmišljao o tome, i da ne bi mogao podneti da ja budem gladna.

„Ako nekad budete, samo mi recite“, kaza, „i nešto ću udesiti.“

Od srca sam mu zahvalila i podsetila ga da će nam svima pomoći svojom platom.

„Da, i to će nešto biti“, odgovorio je on. „Ali mi recite ako vam ne bude dovoljno. Laku noć, gospođice Kasandra.“

Kad sam se popela na sprat, bilo mi je milo što nisam priznala da sam neprestano neprijatno gladna, jer ako za mene već krade Herika, mislim da bi ukrao i hranu. Prilično grozna pomisao, ali odnekud utešna.

Otac je upravo pristizao iz stražarske odaje. Nikakvim znakom nije pokazivao da su mu osećanja povređena. Napomenuo je da je četiri poglavlja knjige sačuvao da ih pročita u krevetu.

„A zahtevala je veliku umnu snagu“, dodao je.

Topaz je delovala prilično potišteno.

Rouz sam zatekla kako leži u mraku, pošto je Tomas pozajmio od nje sveću da završi domaći. Kazala je da joj to ne smeta, pošto se ispostavilo da je njena knjiga previše ljupka da bi bila podnošljiva.

Zapalila sam svoj okrajak i zadenuća ga u istoplјenu masu u svećnjaku. Morala sam sva da se zgrbim u krevetu kako bih imala dovoljno svetla za pisanje. Taman kad sam bila spremna da opet počnem, videh Rouz kako se osvrće, proveravajući da li sam zatvorila vrata Tampon-države. Onda reče:

„Je li ti palo šta god na um kad je gospođica Marsi rekla da će ponovo otvoriti Skoutni hol? Meni je na um pao početak *Gordosti i predrasuda*, tamo gde gospođa Benet kaže: 'Jesi li čuo da je Nedefildski park najzad opet otvoren?' A gospodin Benet na to odlazi u posetu bogatom novom vlasniku.“

„Gospodin Benet njemu nije dugovao nijednu zakupninu“, kazala sam ja.

„Otac ionako ne bi otišao. Kako bih volela da živim u nekom romanu Džejn Ostina!“

Na to sam odgovorila da bih ja radije bila u nekom romanu Šarlote Bronte.

„Šta bi bilo najlepše – Džejn s trunčicom Šarlote, ili Šarlota s trunčicom Džejn?“

Takve rasprave veoma volim, ali htela sam da nastavim s dnevnikom, pa sam samo rekla: „Pola-pola šanse da bi oboje bilo savršeno“, i odlučno prionula na pisanje. Sad je još malo pa ponoć. I sama se osećam prilično nalik Bronteovoj, pišem uz svetlost curkave sveće, tako utrnulim prstima da jedva držim olovku. Kamo sreće da me Stiven nije naveo na razmišljanje o jelu, jer sve otad sam gladna; što je smešno, budući da nema ni šest sati otkako sam se lepo najela jaja uz čaj.

O, strašno – upravo sam pomislila, ako se Stiven sekira da sam ja gladna, verovatno je gladan i on sâm. E baš smo *jak* domazluk!

Pitam se da li bih mogla dobiti još koji minut svetla ako napravim fitilje tako što ću zabosti izgorela palidrvca u tečan vosak. Ponekad mi to pođe za rukom.

Nema vajde – kao da pokušavaš da pišeš uz svetlost svica. Ali mesec se najzad uspešno izborio kroz oblake i vidi se uz njega. Prilično je uzbudljivo pisati po mesečini.

Rouz spava – poleđuške, širom razjapljenih usta. Čak i takva izgleda lepo. Nadam se da sanja nešto divno, nekog bogatog mladića koji je prosi.

Ni najmanje nisam pospana. Proćaskaću u mislima s gospođicom Blossom. Naspram srebrnog prozora, njeno otmeno poprsje deluje veće no ikad. Upravo sam je upitala šta misli, da li će se Rouz i meni ikada dogoditi nešto uzbudljivo, i jasno sam je čula kako kaže: „Eh, to ne znam, pačići moji, ali znam da će ova tvoja sestrice biti prava puslica ako joj se iole ukaže prilika!“

Ne verujem da ću ja ikad biti puslica.

Mogla bih mirno nastaviti da pišem i čitavu noć, ali ne vidim baš dobro, a i ekstravagantno izgleda na papiru, pa ću zato samo razmišljati. Izgleda da je kontemplacija jedini luksuz koji ništa ne košta.

III

Upravo sam iščitala ovaj dnevnik iz početka. Ustanovila sam da brzopis sasvim lako mogu da čitam, čak i onaj deo koji sam pisala sinoć pri mesečini. Iznenadilo me je koliko sam napisala; kod priča, čak i jedna jedina stranica ume mi oduzeti sate, ali izgleda da istina teče onom brzinom kojom stižem da je zapišem. No reči su krajnje nedovoljne – makar su moje reči nedovoljne. Da li bi iko ko ih čita mogao zamisliti našu kuhinju u svetlosti vatre, ili kulu Belmot kako strema ka oblacima koje srebrni mesec, ili Stivena koji uspeva da deluje istovremeno i uzvišeno i smerno? (Bilo je krajnje nelepo od mene što sam rekla da izgleda za trunčicu blentavo.) Kad čitam neku knjigu, ja u nju unesem svu svoju maštu, pa mi je maltene kao da pišem tu knjigu, isto kao što je čitam – ili tačnije, kao da je proživljavam. Čitanje tako postaje neizmerno uzbudljivije, ali slutim da ne pokušavaju baš mnogi to da rade.

Danas po podne pišem na tavanu zato što su Topaz i Rouz u kuhinji i vrlo su pričljive; iskopale su odnekud paketić